

Uus nimi vallale ja linnale: selgitused (03.11.2016)

Eesti kohanimekorralduse lähtekohaks on põliste kohanimede kaitse ja seeläbi Eesti keele ja kultuuri kaitse. Kohanime väärtustamine aitab hoida paiga identiteeti ning selle kohaga seotud inimeste identiteeti. Vallanimesid on muudetud kõigi suurte halduskorralduslike muudatuste käigus, nii suurema ettevalmistusega kui juhuslikumalt. Nimesid ei või suvaliselt muuta: nimed mõjutavad meie koha- ja enesetunnetust. Nimi on väga tähtis, kuid sellest ei peaks saama võimu taotlemise vahend ega pant.

Hea vallanime otsingul on hea läbi käia kohanimeuurijate soovitatud valikuteekond:

1. Kihelkondade ja vanade valdade nimed
2. Vallakeskuse nimed
3. Silmapaistev (loodus)nimi ühinevate valdade territooriumilt
4. Maakonnanimi ilmakaarega
5. Uudisnimi
6. Liituvate valdade ühendnimi (sidekriipsuga)

Esimesed valikud: vanad kihelkonnanimed, vallakeskuse nimi

Ideaalne vallanimi võiks olla ilmekas ja lühike, ent ajaloo nimi. Sellele vastavad meil kõige paremini vanade valdade ja eriti kihelkondade nimed. Neil kõigil on ajalugu enam kui sada, paljudel mitusada aastat.¹ Teise võimalusena võiks valida kokkulepitud vallakeskuse asukohta.

Need kaks oleksid põhilised võimalused. Muidugi on siin probleeme. Sageli on ühinejaid neli-viis ning ühinev piirkond ületab kaugelt kunagisi kihelkonnapiire, hõlmates suhteliselt suurt ja mõnikord ka eripalgelist territooriumi. Mõnikord ei ole ka ühtset keskust. Tuleb leida uus ühisosa ka nimes. Ajaloolistest nimedest ei sobi nimed, mis on kunagi tähistanud midagi hoopis muud, näiteks kunagi tervet Lõuna-Eestit ja Saaremaad tähistanud Põhja-Liivimaa valla nimena. Kui muudame nime tähendust, muudame ka oma vaadet minevikku ja tulevikku. Lisaks tekivad läbirääkimistel – inimlikult on see arusaadav - võimupositsiooni küsimused ning mõnel pool proovitakse kokku leppida, et ühegi ühineja endist nime ei võeta. Nime aga ei peaks siduma kellegi suurema (moraalse) mõjuvõimuga. Nimi on edaspidi kõigi ühine, mitte ühe vana olija nimi. Teiselt poolt vaadates ei ole teiste ühinemispartnerite nime „kadu“ ka alati üksühene: need jäävad alles asustusüksuse, osavalla, kihelkonna või lihtsalt tuntud paiganimena. Kohanime säilimine mõnel teisel kujul (asulanimi või mõni muu tuntud paiganimi) aitab inimestel valla nime muutusega leppida. Ka seda tasub teadvustada.

Suured nimed, mida kõik soovivad

Kui kuidagi teisiti ei saa, võiks liikuda rada pidi edasi ja otsida ühinevate valdade territooriumilt mõnda tuntumat kohanime, mis oleks ajalooline, kõitev ja ühendav. Levinud võtteks on looduspiirkonna nime valik. Meeles tasub pidada, et loodusnimed ei ole võtmiseks kes-ees-see-meess põhimõttel. Loodus- või kultuuripiirkonna nime on põhjust võtta kui see on ju konkreetset

¹ Peeter Päll. Ütle üks ilus vallanimi. Õpetusi algajatele vaderitele. Postimees, 21.04.2016
<http://arvamus.postimees.ee/3663167/peeter-pall-utle-uks-ilus-vallanimi-opetusi-algajatele-vaderitele>

ühinemispiirkonda kõige enam iseloomustav ja oma. Probleemseteks nimedeks on just nn suured loodusnimed nagu Peipsi, Võrtsjärve, Võhandu – kellel siis on Eesti suurimate veekogude nimedele õigus? Loomulikult seostavad end nende järvede-jõgedega kõik nende kallastel asuvad ja toimetavad omavalitsused ja inimesed. Loodusnimedest on aga käimasoleva reformi käigus sobivaks peetud Navesti, Sakala (Suure-Jaani piirkond), Vooremaa (Jõgeva piirkond), Alutaguse valla nimesid. Lisaks loodusnimedele on kohanimeeksperdid ühe võimalusena näinud ka mõne tuntud vana kohanime, millega ümbritsejad end seostavad, võtmist (nt Moe, Viitna). Erandlik, kuid võimalik.

Arusaadav on soov leida tuntud, „turundatav“ nimi, näiteks Lahemaa. Siinkohal tahaks märkida, et turustada saab end ka nime abil – kui selleks õigus -, mis ei ole haldusüksuse nimi. Inimeste jaoks on oluline koht ja selle nimi, mitte niivõrd konkreetset haldusterritooriumi tähistav nimi.

Veel valikuid: ilmakaared, uudisnimed, liitnimed

Niinimetatud ilmakaarenimed ei ole täiesti välistatud, samuti uudisnimed. Neid võiks kaaluda muude võimaluste ammendumisel. Ilmakaarega nimi võib tunduda kohmakaks, nende liigrohke esinemine võib Eesti rikast kohanimepilti vaesestada. Täiesti uue nime loomisel seisab lihtsalt ees uue nimega harjumine – kas inimesed võtavad omaks? Uue nime „komponeerimisel“ tuleks püüda leida nimi, mis tulevast valda eriliselt iseloomustab ja aitab inimestel end selle nimega siduda. Oht on valida liiga üldine, liiga „ilus“ nimi – selline, mis meeldib kinnisvaraarendajatele (à la Päikeseloojangu, Kuldliiva), kuid võiks asuda ükskõik kus Eestis. Päris välistatud ei ole ka kahest nimest koosnevad liitnimed.

Mõnikord ei olegi pealtnäha ühtegi väga head varianti. Nimi tuleb „maimukesele“ lõpuks panna. Nimepaneku teekond tasub rahulikult ette võtta ning võib uskuda, et kui vaderid eelkõige tulevase lapse, mitte enda huvisid silmas peavad, saab kena armsaks saav nimi ka leitud.

Kuidas nimi otsustatakse? Kas riik saab kuidagi sekkuda?

Nimemuutmise motiveeritud otsuse võtab vastu kohalik volikogu, kes esitab seletuskirjas nimemuutmise põhjendused lähtudes kohalikest ajaloolistest, geograafilistest, looduslikest ja muudest tingimustest ning arvesse võttes kohalike elanike soovi. Kohanime määramise ja muutmise aluseks on kohanimeseadus. Uue nime kohta esitab arvamuse kohanimenõukogu. Kohaliku omavalitsuse nime muutmise otsustab Vabariigi Valitsus.

Ühinejate nõustamiseks moodustas kohanimenõukogu oma liikmetest vallanimede rakkerühma, mis hindab väljapakutud nime(de) sobivust võimalikult kiiresti ja annab vajadusel nõu (vallanimi@fin.ee). Nüüdseks on tekkinud ka praktika probleemsetest nimedest, nõu võib küsida Rahandusministeeriumist (Kadri Teller-Sepp 611 3077 kadri.teller-sepp@fin.ee).

[Vaata lisaks:](#)

Küsi avamust vallanimi@fin.ee

Eesti kohanimeraamat (Eesti Keele Instituut jt 2016) – hea ülevaade nime ajaloost ja tähendusest